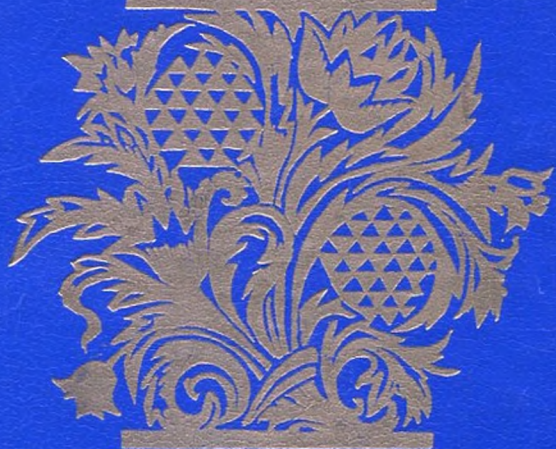

УКРАЇНСЬКЕ
СЛОВО

ХРЕСТОМАТІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ

XX
СТОЛІТТЯ

КНИГА
ДРУГА

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

*Упорядник, видавці
та спонсори присвячують
“Українське слово”
200-літньому ювілею
нової української літератури
(1798 — 1998)
та 10-ій річниці
незалежності України
(1991 — 2001)*

УКРАЇНСЬКЕ

2 КНИГА

ХРЕСТОМАТІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРИ
ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ
КРИТИКИ
XX
СТОЛІТТЯ

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник

СЛОВО

В ЧОТИРЬОХ
КНИГАХ

КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ЕПОХА МОДЕРНІЗМУ

ВИСОКИЙ (розвинутий)
МОДЕРНІЗМ (1922—1940):
ВІД “АНТОЛОГІЇ” (1920)
І “КАМЕН” (1924) М. ЗЕРОВА
ДО “ПОЕЗІЙ” (1940) В. СВИДЗИНСЬКОГО

Упорядкування, фахове редагування
та біобібліографічні довідки
професора **ВАСИЛЯ ЯРЕМЕНКА**

КИЇВ
ВИДАВНИЦТВО “АКОНІТ”
2001

ББК 84(2)7Укр
У45

Українське слово

Хрестоматія української літератури
та літературної критики ХХ століття

Книга друга

Упорядник ВАСИЛЬ ЯРЕМЕНКО

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний
посібник.

*(Лист Міністерства освіти і науки України № 2/1416 від
28.08.2000 р.)*

Видання друге, змінене, доопрацьоване, доповнене.

ISBN 966-7173-22-4

ISBN 966-7173-32-1 (т.2)

У 4702640206-000 Без оголош.
АКОНІТ-01

© Художнє оформлення. “Аконіт”, 2000

© Укладання. В. В. Яременко, 2000

© “Аконіт”, 2000

РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧА РАДА:

Василь ЯРЕМЕНКО,
професор — голова ради
Олександр АМАТУНІ,
президент СП “Амтек”
Володимир ВОЛОВОДЮК,
голова Координаційного комітенту допомоги Україні
(США)

Роман ВОРОНКА,
професор (США)
Людмила ЗАДОРЖНА,
доктор філологічних наук

Любов МАЦЬКО,
професор
Володимир СЕРГІЙЧУК,
професор

Валерій ШЕВЧУК,
письменник

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Михайло НАЄНКО,
професор
Анатолій ТКАЧЕНКО,
професор

Валерій ШЕВЧУК,
письменник

НАУКОВИЙ РЕДАКТОР

Михайло НАЄНКО,
професор

Друге видання “Українського слова” здійснено на кошти ККДУ (США) — голова інженер Володимир Воловодюк — і безкоштовно передано навчальним закладам та бібліотекам України.

ЗМІСТ

Богдан Кравців. Розгром українського літературознавства 1917—1937 рр. (<i>Скорочено</i>).....	16
--	----

КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ЕПОХА МОДЕРНІЗМУ

Високий (розвинутий) модернізм (1922 — 1940): від “Антології” (1920) і “Камей” (1924) М. Зерова до “Поезій” (1940) В. Свідзинського

НЕОКЛАСИЦИЗМ

Микола Зеров (26.IV.1890 — 3.XI.1937)	42
Київ з лівого берега.....	43
Чернігів.....	43
Куліш.....	44
Олександрія.....	44
Князь Ігор.....	45
Обри.....	45
Чистий четвер.....	46
Класики	46
Pro domo.....	47
Самоозначення.....	47
Аргонавти.....	48
Саломея	48
Михайло Драй-Хмара (10.X.1889 — 19.I.1939).....	49
Лебеді.....	49
“Я світ увесь сприймаю оком...”	50
“На смерканні. Гасне вечір...”	51
“Ми сонця-радість не бачимо...”	51
Поетові	52
“Накинув вечір голубу намітку...”	52
Victoria regia	53
На могилі Руданського.....	53
Переквітує квітець.....	54
“І знов обвугленими сірниками...”	54
Симфонія	55
Павло Филипович (1.IX.1891 — 3.XI.1937).....	56
“Дивись, дивись, безмежні перелого...”	58
“Єдина воля володіє світом...”	59
“Я — робітник в майстерні власних слів...”	59
“Нема словам лічби...”	60

<i>Із недрукованого</i>	
“Непевна злагода над гомінким життям...”	61
“Весняних ямбів невитравна...”	61
“Високі сосни зашуміли знову...”	62
Фауст.....	62
Європейські письменники в Шевченковій лектурі.....	63
Юрій Клен (4.X.1891 — 30.X.1947).....	66
Кортес 1-2.....	67
Японія 1-2.....	68
Сковорода.....	69
Попіл імперій. (<i>Уривок з поеми</i>).....	70
Яблука.....	72
Бій може початись.....	87
Максим Рильський (19.III.1893 — 24.VII.1964)	93
“Як тюльпан, що в Гаарлемі...”	96
“Коли усе в тумані життьовому...”	96
Опівдні	97
“Хто храми для богів, багатіям чертоги...”	98
“Спинилось літо на порозі...”	98
“У теплі дні збирання винограду...”	98
“Колишетесь човен...”	99
“Тобі одній, намріяна царівно...”	99
“Проса покошено...”	100
“І ці поля мені тепер чужі...”	100
“Ластівки літають, бо літається...”	100
“Волохатий, фіолетовий...”	101
“На світі є співучий Лангедок...”	101
“Ключ у дверях задзвенів...”	102
“Епоху, де б душею відпочить...”	102
Мова.....	102
Поцілунок	103
Поетичне мистецтво.....	103
Неопалима купина. <i>Поема. (Скорочено)</i>	104
Віктор Петров (22.X.1894 — 8.VI.1969).....	110
Апостоли.....	111
Проблеми літературознавства за останнє 25-ліття (1920-1943).....	122
Засади поезитики.....	129
Історіософічні етюди.....	141
Естетична доктрина Шевченка.....	137
<i>Ю. Шевельов</i> . Шостий у гроні. (<i>Скорочено</i>).....	161
Михайло Орест (21.XI.1901 — 12.III.1963).....	165
“Я вернувся до тебе, отчизно моя...”	166
Повстання мертвих.....	166
Києву.....	169
“У книзі старовинній я знайшов...”	169
“Шляхами битими не хочу я ходити...”	170

“Є мислі, ароматні, наче квіти...”	171
Отчизні.....	171
До рідних.....	172
Межень.....	172
<i>Arg poetica. (Скорочено)</i>	
Спізнай слова.....	173
До Орфея.....	173
ФУТУРИЗМ	
Михайль Семенко (31.XII.1892 — 24.X.1937).....	175
Поет.....	176
Я хочу.....	177
Бажання.....	177
Місто.....	177
Мій рейд у вічність — II.....	178
Бронзове тіло.....	180
Кондуктор.....	180
Михайль Семенко. Моя мозаїка. Поезомалярство....	181
Промова.....	182
Решта.....	184
НЕОРОМАНТИЗМ	
Василь Еллан (Блакитний) (12.I.1894 — 4.XII.1925)	186
Вперед.....	187
До берегів.....	187
Канопада.....	187
Червоні зорі.....	188
Повстання.....	189
Удари молота.....	191
Ти пробач.....	191
Я знаю.....	191
Микола Хвильовий. Вас. Еллан.....	192
Микола Хвильовий (13.XII. 1893 — 13.V. 1933)	198
Повість про санаторійну зону. <i>Етюд</i>	199
Україна чи Малоросія? (<i>Скорочено</i>)	288
Микола Куліш (18.XII.1892 — 3.XI.1937).....	295
Народний Малахій. <i>Трагедійне</i>	296
Володимир Сосюра (6.I.1898 — 8.I.1965)	361
“Коли потяг у даль загуркоче...”	362
“Так ніхто не кохав...”	363
Україна.....	364
“Я знаю силу слова...”	364
“Такий я ніжний...”	365
Мазепа. <i>Вступ до поеми</i>	365
Сад. (<i>Уривок</i>).....	367

Два Володьки. (<i>Уривок</i>).....	369
Любiть Україну.....	370
Тодось Осьмачка (16.V. 1895 — 7.IX.1962).....	372
Казка	373
Хто.....	374
Самота	375
Психiчна розрядка. <i>Оповiдання</i>	376
Юрiй Яновський (27.VIII.1902 — 25.II.1954).....	394
Чотири шаблi. <i>Роман. (Уривки з першої частини)</i>	395
Присвята.....	413
Епiграфи до роздiлiв II—VII роману “Чотири шаблi”	413
Євген Маланюк (2.II.1897 — 16.II.1968)	418
Уривок iз життєпису.....	419
Уривок з поеми.....	420
З “Євангелiї пiль”.....	421
Псалми степу 1-4.....	422
“Знаю — медом сонця, ой Ладю...”.....	425
Варязька балада.....	426
Шевченко	428
Кулiш	428
“Не хлiб i мед слов’янства — криця! крис!...”	429
Дiва-обида 1-2.....	429
Напис на книзi вiршiв.....	431
Київ.....	432
Земна Мадонна.....	433
НЕОБАРОКО	
Майк Йогансен (28.X.1895 — 27.X.1937).....	435
“Ви, що не знаючи мети...”.....	436
Варiант.....	436
Голод	436
Крокове коло	437
Сантименти.....	437
Павза.....	438
Неймовiрнi авантури дона Хозе Перейра в херсонськiм степу	439
Микола Бажан (9.X.1904 — 23.XI.1983).....	460
Папороть.....	461
Слiпцi.....	461
Будiвлi:	
I. Собор.....	464
II. Брама.....	465
III. Будинок.....	467
Нiчний рейс.....	469
Цирк.....	470
Зустріч на перехреснiй станцiї. Розмова трьох.....	471

НЕОРЕАЛІЗМ (ОРНАМЕНТАЛЬНА ПРОЗА)

Валер'ян Підмогильний (2.ІІ.1901 — 3.ХІ.1937)	480
Проблема хліба.....	481
Історія пані Ївги.....	489
Іван Босий.....	493
Григорій Косинка (29.ХІ.1899 — 16.ХІІ.1934)	499
В житах.....	504
Фавст. <i>Оповідання</i>	508
Аркадій Любченко (19.ІІІ.1899 — 23.ІІ.1943).....	519
Із “Щоденника”.....	520
Вертеп	520
<i>Ю. Гаморак (Ю. Стефаник)</i> . Аркадій Любченко.....	576
Борис Антоненко-Давидович (5.ІІІ.1899 — 8.У.1984)	581
Смерть. (<i>Уривки з повісті</i>).....	582
Протеже дяді Васи.....	597
Наталена Королева (3.ІІІ.1888 — 1.УІІ.1966).....	608
Сон тіні. (<i>Розділ з повісті</i>).....	611

ПИСЬМЕННИКИ-МОДЕРНІСТИ “ПРАЗЬКОЇ ШКОЛИ”

Леонід Мосендз (20.ІХ.1897 — 13-Х.1948).....	622
“Під золотим дахом ліщини...”.....	623
“Загув мотор у високості...”.....	624
“Віольно-ніжні дрібні Плеяди...”.....	625
“Було прочитано томи книжок...”.....	625
Сонетність.....	626
Зодіак.....	626
Мій шпиталь.....	627
<i>Romana militans</i>	628
Лист.....	628
Евшан-зілля	631
Великий Лук.....	640
Олекса Стефанович (5.Х.1899 — 4.І.1970).....	651
Плач Ярославни.....	652
Дорошенко.....	653
“Жабиний хор не дасть собі спокою...”.....	653
Сонет.....	654
Молитва.....	654
Сон Перуна.....	655
Сокіл.....	655
“Просто. Не йти праворуч...”.....	656
Крізь смерть.....	656
Юрій.....	656
Два.....	657
Вічна слава.....	657
Недобре.....	659

Оксана Лятуринська (1.ІІ.1902 — 13.VI.1970)	660
“Зуб, ратище, копито, пазур...”.....	661
“Ліси ловить...”.....	662
“І знову цілу ніч верзлося...”.....	662
“Один лишився сам на сам...”.....	662
“За око — враже око...”.....	663
“Створив ти землю, оболочи...”.....	663
“Ти ще не вмер...”.....	663
“Важкі киреї, золоті...”.....	664
Волинські буколіки.....	664
“Не знаю, як це почалось...”.....	665
“На озера на глибокі...”.....	666
“Щастя згублені ключі...”.....	666
На труну Ольжичеві.....	667
Наталія Лівницька-Холодна (Нар. 15.VI.1902)	668
“Будеш завжди цю ніч пам’ятати...”.....	669
“Знов зустрінеш тебе в трамваї...”.....	670
Степова казка.....	670
“Проходить час...”.....	671
Тим, що там, з нею.....	671
Народження поезії.....	672
Ще одна безсонна ніч.....	672
Юрій Ліпа (5.V.1900 — 19.VIII.1944)	673
“І знов пахучість теплих кіс...”.....	675
“Деся моя заплакана маленька...”.....	675
“Ви там, у Вашій високості...”.....	675
Василіск.....	676
Зайди.....	676
Суворість I-VI.....	677
Львів.....	678
Святий Юрій.....	679
Прокляття.....	679
Сімнадцятий (II).....	680
Закон. (Новела).....	680
О. Ольжич (8.VII.1907 — 9.VI.1944)	684
Археологія.....	685
Нічний напад.....	685
Робітня.....	686
Революція.....	686
На полі бою.....	687
“Нащо слова? Ми діло несемо...”.....	687
Візія.....	687
Пророк.....	688
Присвята.....	689
“Давнім трунком, терпкістю Каяли...”.....	689
“Поцілуеш різко і суворо...”.....	689

“Знов вітри...”	690
Грудень	690
Незнаному воякові. (<i>Скорочено</i>)	695
Рудько. (<i>Життєпис одного півня</i>)	700
Володимир Державин. Поетичне мистецтво Ольжича	714
Олена Теліга (21.VII.1907 — 13(?)—21.II.1942)	726
Пломінний день	727
Літо	727
Мужчинам	728
Сучасникам	729
Вечірня пісня	729
Без назви	730
МІТОСОФІЧНА ПОЕЗІЯ	
Богдан Ігор Антонич (5.X.1909 — 6.VII.1937)	732
Автобіографія	732
Привітання життя	733
Пісня про вічну молодість	734
Вірш про вірші	734
Автопортрет	733
Три перстені	735
Елегія про перстень молодості	736
Різдво	738
Коляда	738
Зелена євангелія	738
Знак лева	739
Пісня про незнищенність матерії	739
Запрошення	740
Життя по-грецьки біос	740
Знак дуба	740
Весна	741
Вишні	741
Міт	742
Litania. <i>Молитва</i>	742
Ars poetica. II, 2	743
Ars poetica. II, 3	743
Володимир Свідзинський (8.X.1885 — 18.X.1941)	744
Зрада (Цикл 1—9)	743
“Коли ти була зо мною, ладо мое...”	752
“Не прийшла ти...”	753
“Холодна тиша...”	753
“Темними ріками...”	754
“Нерозвійно загусла над мокрим вікном...”	755
“Маятник натомився...”	755
“І довго я шукав живущої води...”	756
Василь Стус. Зникоме розцвітання особистості	757

АНТОЛОГІЯ

Борис Тен (9.XII.1897 — 13.III.1983).....	763
“Ніщо не мертве в вирі світовому...”	763
“Люблю несхибну вулиць безконечність...”	763
“Морських просторів світла далина...”	764
“Мов давні праотці Червоне море...”	764
“І сталося: через залізні ґрати...”	765
“Твоїх повік відсторонивши ширми...”	765
Григорій Кочур (17.XI.1908 — 15.XII.1994).....	766
Перекладач.....	766
Сонет інтинської весни	767
Сонет вітрів.....	767
Сонет занепаду.....	768
Сонет напучування.....	768
Сонет.....	769
Ігор Качуровський (Нар. 1.IX.1918).....	769
“Як час іде...”	769
“Приспану пам’ять щось розбудило...”	771
Передмістя.....	771
“Мене колись не брала жодна сила...”	772
“Там, де спить в рожевому полоні...”	772
“Які глухі, які страшні місця!...”	773
Епігони.....	773
Пам’яті Юрія Клена.....	774
“— Кому ти граєш, сліпий сурмаче?...”	775
Олекса Влизько (17.II.1908 — 16.XII.1934).....	776
“Крові б, крові і сили відерцем...”	776
“Я їду ясний дорогами...”	777
Сентименталістам.....	777
Серце	777
Дев’ята симфонія.....	778
Передмова.....	779
Володимир Кобилянський (23.VIII.1895 — 10.IX.1919)	781
“Так смутно-прекрасні осінні дні...”	781
Василь Бобинський (11.III.1898 — 2.I.1938)	781
На облоги злуди.....	781
Сподівання.....	782
Вітер пелехатий.....	782
Образ на стіні.....	784

Микола Терещенко (13.IX.1898 — 30.V.1966)	784
Ранок.....	784
Чайка.....	785
Мега й межа.....	786
Дмитро Фальківський (3.XI.1898 — 16.XII.1934).....	788
Полісся.....	788
Одшуміло літо.....	790
Та й піду ж я.....	790
Комусь дано.....	791
Олесь Бабій (17.III.1897 — 2.III.1975).....	791
Ніцше.....	791
Юний сміх.....	792
Весняне	792
Юрій Дараган (? 1894 — 17.III.1926).....	793
“То я та вітер в дикім полі...”	793
Ольга.....	794
Свати.....	794
Срібні сурми.....	795
“Росами, росами запашними жевріють...”	795
“Хмари білими стали перуками...”	796
Дике поле.....	796
“В степу, по зелених травах зляканий...”	796
Біль.....	797
Василь Гренджа-Донський (23.IV.1897 — 25.XI.1974).....	797
“Розділили Україну поміж ворогів...”	797